

အာဆီယံတရားသူကြီးများအတွက် ယှဉ်ပြိုင်မှုဆိုင်ရာအခြေခံ အကြောင်းအရာများ

AANZFTAယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရေးအစီအစဉ်တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ်ပြုစုထားခြင်းဖြစ်သည်။

ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေအမှုအခင်းများမှ ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်

၁။ နိဒါန်း

၁.၁ ဤလက်စွဲစာစောင်သည် -

- (က) အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံချင်းစီရှိ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ဝင်များ အသုံးပြုရန်အတွက် အခြေခံသဘောတရားများကို စုစည်းထားသော စာအုပ်တစ်အုပ်ဖြစ်လာစေရန်၊
- (ခ) အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၌ ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေများအရ စီရင်ချက်များချမှတ်ခြင်းနှင့် ပြန်လည် သုံးသပ်မှုဖြစ်စဉ်အတွင်း ရှုပ်ထွေးသော ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်များကို စိစစ်ရာတွင် ကြုံတွေ့ရသော အခက်အခဲများနှင့်ကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ တရားသူကြီးများအတွက် လက်တွေ့အသုံးဝင်ကာ အချက်အလက်စုံလင်သော လမ်းညွှန်ချက်တစ်ခုဖြစ်စေရန်နှင့်
- (ဂ) အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအတွင်း ဥပဒေပိုမိုတိကျမှုရှိစေသည့်၊ ပိုမို၍လျင်မြန်သွက်လက် ထိရောက်မှုရှိလာစေပြီး ဆီလျော်ကိုက်ညီမှုနှင့်ကြိုတင်မှန်းဆနိုင်မှုတို့ကို အားပေးမြှင့်တင်ပေး သည့် ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေထုံးတမ်းအား ရေးဆွဲရာတွင် အကူအညီပေးနိုင်စေရန်အပြင် အခြေခံ အားဖြင့် ခိုင်မာသောယှဉ်ပြိုင်မှုမူဝါဒအား ပုံဖော်ရာ၌ အထောက်အကူပြုစေရန် ရည်ရွယ် ပါသည်။

၁.၂ ဤစာအုပ်ကို အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများရှိ ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေများအကြား ကွဲပြားမှုများနှင့် မတူညီသော ယှဉ်ပြိုင်မှု ဥပဒေအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုအဆင့်များအပေါ် အခြေခံ၍ ပြုစုထားခြင်းဖြစ်ပါ သည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံချင်းစီနှင့်သက်ဆိုင်သော အချက်အလက်များကို ပေးအပ်ရန် ရည်ရွယ်ထားခြင်း မဟုတ်ပါ။

၁.၃ ဤစာအုပ်အား သြစတြေးလျဖက်ဒရယ်တရားရုံးချုပ်မှ တရားသူကြီးများက OECD အဖွဲ့နှင့် ပူးပေါင်းကာ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှတရားသူကြီးများအတွက် ရေးသားပြုစုထားခြင်းဖြစ်သည်။ ယှဉ်ပြိုင်မှု ဥပဒေအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရေးအစီအစဉ် (CLIP) တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် အာဆီယံ-သြစတြေးလျ-နယူးဇီလန် လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်မှုဒေသ ယှဉ်ပြိုင်မှုကော်မတီ၏ဆောင်ရွက်မှုအနေဖြင့် ပြုစုထုတ်ဝေထားသော ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေဆိုင်ရာလက်စွဲစာစောင်များအနက်မှ တစ်ခုလည်းဖြစ်သည်။

၂။ ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေဆိုင်ရာအမှုတစ်ခုအတွက် ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်၏ပုံမှန်အခန်းကဏ္ဍ

၂.၁ အာဆီယံဒေသအတွင်းရှိ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်များအပါအဝင် တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် အတော်များများတွင် တရားရုံးများအနေဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်မှုဆိုင်ရာအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများက ချမှတ်လိုက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များအား တရားရေးဆိုင်ရာပြန်လည်သုံးသပ်မှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အဓိကအားဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေဆိုင်ရာပြဿနာများနှင့်ဆိုင်ကြရပါသည်။ တရားရုံးတစ်ရုံးအနေဖြင့် ပါဝင်ပတ်သက်နိုင်သော တရားရေးဆိုင်ရာ ပြန်လည်သုံးသပ်မှု အဓိကနှစ်မျိုးနှစ်စားရှိပါသည်။ ပထမအမျိုးအစားမှာ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်ခြင်းရှိမရှိနှင့်သက်ဆိုင်ပါသည်။ ယင်းအချက်အနေဖြင့် ခုခံပြောဆိုသော လုပ်ရပ်၏ တရားဥပဒေနှင့်ညီညွတ်မှု(မညီညွတ်မှု) ၊ လျော်ကန်သင့်မြတ်မှု(မလျော်ကန်မှု) သို့မဟုတ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းပိုင်းတိကျမှု (မတိကျမှု) တို့နှင့်ပတ်သက်၍ အကန့်အသတ်ရှိနေသော အချို့အကြောင်းအချက်များအား အခြေပြုကာ အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်း၏ အရေးယူချက်တရားဝင်မှုအပေါ် စစ်ဆေးခြင်း ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါသည်။ အဆိုပါအကြောင်းအချက်များအား ပြန်လည်သုံးသပ်ရာ၌ အချက်အလက်များနှင့်သက်သေတို့အပြင် ၎င်းတို့၏ အခြေခံအကြောင်းရင်းအပေါ် အရေးယူလိုက်ခြင်း၏ဆီလျော်မှုကိုလည်း အတန်အသင့်အသေးစိတ်စစ်ဆေးမှုတစ်ရပ်ပါရှိနိုင်သေးသည်။ တရားရေးဆိုင်ရာပြန်လည်သုံးသပ်မှုသည် အမှု၏ကောင်းကျိုးအပေါ်တွင်လည်းမူတည်နိုင်သေးရာ ဆိုလိုသည်မှာ အမှု၏မှန်ကန်မှုအား အပြည့်အဝပြန်လည်အကဲဖြတ်ခြင်း အပါအဝင် အရေးယူမှု သို့မဟုတ် ဆုံးဖြတ်ချက်၏အနှစ်သာရအပေါ်တွင်လည်း မူတည်နိုင်ပါသည်။ အမှု၏အမှားအမှန်အပေါ် ပြန်လည်စဉ်းစားသုံးသပ်ခွင့်ပြုသော အတိုင်းအတာမှာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်များအကြား ကွာခြားမှုရှိပါသည်။

၂.၂ ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဿနာများပါရှိနိုင်သည့် အခြားသောအမှုအခင်းများကဲ့သို့ပင် တရားရေးဆိုင်ရာ ပြန်လည်သုံးသပ်မှုအမျိုးအစားနှစ်ခုလုံးသည် တရားရုံးများအနေဖြင့် ဆက်စပ်နေသည့် ဈေးကွက်များအားသတ်မှတ်ပေးရန် သို့မဟုတ် ယှဉ်ပြိုင်မှုနှင့်ဆိုင်သောအကျိုးသက်ရောက်မှုများကို အကဲဖြတ်ပေးရန် လိုအပ်လာနိုင်သည်။

တစ်ဖန် ယင်းသုံးသပ်မှုများအတွက် တရားရုံးသည် အမှုအပေါ်မူတည်လျက် အမျိုးမျိုးသော ခေတ်မီ ဆန်းပြားသည့်ဆန်းစစ်သုံးသပ်မှုများ လိုအပ်နိုင်သော်လည်း နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းကဏ္ဍပိုင်းဆိုင်ရာအသိအမြင်များအပြင် ဘောဂဗေဒဘာသာရပ်နှင့် စီးပွားရေးသဘောတရားများကိုလည်းအသုံးပြုရန်လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ အမှုတိုင်းတွင်ကား ထိုသို့လိုအပ်လိမ့်မည်မဟုတ်ပါ။ စီးပွားရေးပညာသဘောတရားများသည် အမှုတစ်ခုရှိ အချို့သောကိစ္စရပ်များအား စစ်ဆေးမှုအပေါ် သိရှိအောင် အကူအညီပေးနိုင်သလို ရှုပ်ထွေးတတ်သည့်အချက်အလက် ပေါင်းစုံတို့ကိုလည်းသိမြင်စေရန် ကူညီပေးနိုင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေသည် “ဈေးကွက်” ၊ “ယှဉ်ပြိုင်မှုအားကန့်သတ်ခြင်း” ၊ “တားဆီးပိတ်ပင်ခြင်း” ၊ “ဈေးကွက်လွှမ်းမိုးနိုင်မှုအား မလျော်မကန်အသုံးချခြင်း” နှင့် တရားသူကြီးများနှင့်အကျွမ်းမဝင်နိုင်သော အခြားသဘောတရားများကို ထည့်သွင်းပေါင်းစပ်ထားပါသည်။ အဆိုပါသဘောတရားများသည် စာလုံးများ၏ သာမန်အနက်အဓိပ္ပါယ်အား ကြည့်ခြင်းဖြင့် နားမလည်နိုင်ဘဲ အဆိုပါသဘောတရားများအားအခြေခံထားသည့် သိရှိစေသည့် စီးပွားရေးပညာရပ်အပေါ် နားလည် သဘောပေါက်ရန် လိုအပ်နေပါသည်။

ထို့ပြင် အဆိုပါသဘောတရားများသည် ဈေးကွက်များ၏ လည်ပတ်လှုပ်ရှားပုံအား ကူညီပေးရာ၌ ယှဉ်ပြိုင်မှု၏အခန်းကဏ္ဍအပေါ်နားလည်မှုကို တိုးတက်စေရန်ပြုလုပ်ထားသည့် စီးပွားရေးသုတေသန လေ့လာဆန်းစစ်မှုများကိုလည်း တိုးတက်စေနိုင်ပါသည်။

၂.၃ သို့ဖြစ်ရာ စီးပွားရေးဆိုင်ရာစံနှုန်းများမှာ ယှဉ်ပြိုင်မှုမူဝါဒနှင့် ဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေများအား အနက် အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူရေးတို့အတွက် အရေးပါသည့်ကဏ္ဍ၌ပါဝင်နေပြီး သက်ဆိုင်ရာစီးပွားရေး ပညာသဘောတရားများနှင့်စည်းမျဉ်းများအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းက တရားသူကြီးများအား ကူညီပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

၂.၄ တရားသူကြီးတစ်ဦးအနေဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေနှင့်ပတ်သက်သည့်အမှုမှ ပေါ်ပေါက်လာသည့်ပြဿနာနှင့်သက်ဆိုင်နေသည့် သို့မဟုတ် မေးခွန်းတစ်ခုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် စီးပွားရေးသဘောတရားများနှင့် လုပ်ငန်းကဏ္ဍပိုင်းကျွမ်းကျင်မှုတို့အပေါ် ဘက်လိုက်မှုကင်းသောကျွမ်းကျင်သူတစ်ဦး၏ ရှင်းလင်းချက်နှင့်အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူချက်တစ်ရပ်မှ အကျိုးကျေးဇူးရရှိနိုင်ပါသည်။

၂.၅ ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေအမှုအခင်းတစ်ခု၌ ကျွမ်းကျင်သူသက်သေတစ်ဦး၏ မူလအခန်းကဏ္ဍမှာ ကျွမ်းကျင်သူ၏ အထူးပြုသိနားလည်မှုနယ်ပယ်အတွင်းကျရောက်နေသည့် မေးခွန်းတစ်ခု သို့မဟုတ် ပြဿနာတစ်ရပ်နှင့်စပ်လျဉ်းပြီး ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျကာ ဘက်လိုက်မှုကင်းသည့်အမြင်ပေးအပ်ခြင်းဖြင့် တရားရုံးအား ကူညီသွားရန်ဖြစ်သည်။ တရားရုံး၏အခန်းကဏ္ဍမှာ ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်အား အကဲဖြတ်စိစစ်ရန်အပြင် အချက်အလက်နှင့်ဥပဒေဆိုင်ရာမေးခွန်းများအတွက် ယင်း၏ကိုယ်ပိုင်ကောက်ချက်ချသုံးသပ်မှုကို လုပ်ဆောင်သွားရန်ဖြစ်သည်။ သို့သော် တရားရုံး၏ တိကျသည့် တာဝန်ဝတ္တရားများ

အနေဖြင့်မူ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်များအလိုက် ကွာခြားမှုရှိပြီး ကျွမ်းကျင်သူများအားအသုံးပြုရာတွင်လည်းကောင်း၊ တရားစီရင်ရေးနယ်ပယ်အတွင်း တရားသူကြီးများနှင့် ကျွမ်းကျင်သူများ အကြားရှိ ဆက်ဆံရေးပုံစံများ၌လည်းကောင်း ခြားနားမှုများရှိပါသည်။ အင်္ဂလိပ်ရိုးရာရေးထုံးတမ်းဥပဒေစီရင်မှုများနှင့် တရားမဥပဒေစီရင်မှုနှစ်ခုစလုံးတွင် တရားသူကြီးများသည် အခြေခံအားဖြင့် ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်အား အကဲဖြတ်စိစစ်ပေးရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ အဓိကခြားနားချက်များမှာ ကျွမ်းကျင်သူ သက်သေခံချက်အား မည်သို့တင်သွင်းအသုံးပြုသည်၊ တရားသူကြီးများထံ၌ ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်ထုတ်ယူမှုအပေါ် မည်မျှအထိ ထိန်းကွပ်မှုရှိသည်တို့ဖြစ်ကြသည်။ ရေးထုံးတမ်းဥပဒေစနစ်များ၌ သက်သေခံချက်များတင်ပြရန်နှင့် ရင်ဆိုင်ရန်သည် သက်ဆိုင်သူများအတွက်ဖြစ်ပြီး အဆိုပါအဆင့်၌ တရားသူကြီးများ၏အခန်းကဏ္ဍသည် အခြေခံအားဖြင့် သက်ဆိုင်သူများတင်သွင်းသော မည်သည့် သက်သေခံချက်အား ခွင့်ပြုနိုင်ကြောင်း ထိန်းကွပ်မှုပြုလုပ်ရန်ဖြစ်သည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ တရားမဥပဒေတရားစီရင်မှုများ၌ မည်သည့်ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်အား တင်သွင်းရမည်၊ မည်သည့်ကျွမ်းကျင်သူအားရွေးချယ်ရမည်ဟု တရားသူကြီးများက ဆုံးဖြတ်ပေးရသည်မှာ ပို၍ လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်ဖြစ်ပါသည်။

၂.၆ ကမ္ဘာတစ်လွှားတွင် ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံတစ်ဦး၏ အခန်းကဏ္ဍသည် မည်သည့်အမှုသည်အတွက် မဆို ရှေ့နေတစ်ဦးအဖြစ် မလုပ်ဆောင်ရန်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ဝန်ဆောင်မှုများအား မည်သူကဌားရမ်းထားသည်ဖြစ်စေ ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံတစ်ဦး၏ ပဓာနကျသောတာဝန်မှာ တရားရုံးတော်အား အကူအညီပေးရန်ဖြစ်သည်။

၂.၇ စီးပွားရေးဆိုင်ရာသက်သေခံချက်၏ ရှုပ်ထွေးနက်နဲမှုနှင့် ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံ၏ သမာသမတ်ကျမှုတို့သည် သက်သေခံချက်အား မည်သို့စီမံရမည်၊ စိစစ်အကဲဖြတ်ရမည်တို့နှင့်ပတ်သက်၍ စိန်ခေါ်မှုများပေါ်ပေါက်စေပါသည်။ ထိုသို့သောစိန်ခေါ်မှုများအနေဖြင့် အောက်ပါတို့နှင့်ပတ်သက်သော စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများအပါအဝင် တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်များအကြား အမှုစီမံခန့်ခွဲရေးနည်းစနစ်များကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေခဲ့ပါသည် -

- (က) ကျွမ်းကျင်သူများ၏ အရည်အချင်း
- (ခ) ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်အား လက်ခံခွင့်ပြုပေးနိုင်မှု
- (ဂ) ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်အား စစ်ဆေးမှုနှင့်
- (ဃ) ပူးတွဲကျွမ်းကျင်သူများ သို့မဟုတ် တရားရုံးကတာဝန်ပေးသည့်ကျွမ်းကျင်သူများခန့်အပ်ခြင်း။

- ၂.၈ စိန်ခေါ်မှုများအနေဖြင့် တရားရုံးများကို စီးပွားရေးဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်သူ၏ကိုယ်ပိုင်အရင်းအမြစ်များဖြင့် အထောက်အကူပြုနိုင်သကဲ့သို့ ယှဉ်ပြိုင်မှုဆိုင်ရာတရားသူကြီးများ၏ နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာစွမ်းရည် နှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများတိုးတက်စေရေး ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများလည်း ဖြစ်လာစေခဲ့ပါသည်။
- ၂.၉ မတူညီသောတရားစီရင်ပိုင်ခွင့်များအနေဖြင့် ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်အရ အမှုကိစ္စစီမံခန့်ခွဲရေး အတွက် မတူညီသော ချဉ်းကပ်နည်းလမ်းများအား ကျင့်သုံးကြပါသည်။ ဤလက်စွဲစာစောင်တွင် အဓိကအားဖြင့် ဩစတြေးလျနိုင်ငံတရားသူကြီးများ၏ အတွေ့အကြုံမှရရှိလာသော ထိုးထွင်းသိမြင်မှု များကို ဆွေးနွေးတင်ပြထားပြီး အဆိုပါအတွေ့အကြုံများမှာ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ တရားစီရင် ရေးအဖွဲ့ဝင်များအတွက် သက်ဆိုင်မှုရှိနိုင်ပါသည်။
- ၂.၁၀ ကျွမ်းကျင်သူသက်သေတစ်ဦး၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ တရားရုံးအား အကူအညီပေးရန်ဖြစ်သောကြောင့် တရားရုံးတစ်ရုံးအဖို့ ကိုယ်ပိုင်စတင်လှုပ်ရှားမှုမျိုးဖြင့် လွတ်လပ်သည့်ကျွမ်းကျင်သူသက်သေတစ်ဦး ခန့်အပ်ရေး ညွှန်ကြားနိုင်စွမ်းရှိခြင်းမှာ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံး၌ သာမန်ဖြစ်နေပါသည်။ အချို့သောတရား စီရင်ရေးစနစ်များတွင် တရားရုံးမှခန့်အပ်သည့် ကျွမ်းကျင်သူများကိုသာခွင့်ပြုပေးကြပြီး ထိုသို့သော ကျွမ်းကျင်သူများအား ခန့်အပ်မှုများမှာ သမာသမတ်ကျရန်နှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရန် အရေးကြီးပါ သည်။ ဤသို့သောနည်းလမ်း၏ အဓိကအားနည်းချက်မှာ ကျွမ်းကျင်သူများပါဝင်သောအဖွဲ့မှ ခွင့်ပြု ပေးနိုင်သော်လည်း သို့မဟုတ် တရားစွဲဆိုစဉ်အတွင်း သက်ဆိုင်သူများ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုမှ တစ်ဆင့် သက်သာရာရစေနိုင်သော်လည်း အမျိုးမျိုးသောခိုင်မာသည့်အမြင်များအား ရယူနိုင်မှုမှ တရားရုံးအား ဟန့်တားနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။

၃။ ကျွမ်းကျင်သူ ယူဆချက်သက်သေအား ခွင့်ပြုနိုင်ရေးသတ်မှတ်ချက်များ

၃.၁ တရားစီရင်ရေးဥပဒေများအနေဖြင့် သက်ဆိုင်သူများကို ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်အား တင်သွင်း ရန်ခွင့်ပြုသောအခါ တရားရုံးတော်သည် သက်သေခံချက်နှင့်သက်ဆိုင်သောယင်း၏ကိုယ်ပိုင်စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများအရ အဆိုပါသက်သေခံချက်အသုံးပြုမှုအပေါ် ငြင်းပယ်နိုင်သည် သို့မဟုတ် ကန့်သတ် နိုင်ပါသည်။ တရားရုံး၌ စီးပွားရေးဆိုင်ရာသက်သေခံချက်တင်ပြပေးရန် ငှားရမ်းထားသော စီးပွားရေး ကျွမ်းကျင်သူပညာရှင်များသည် ငှားရမ်းသူ၏အမှုအတွက်ဆောင်ရွက်ပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်သာ သီအိုရီတစ်ခုအားအသုံးပြုရန် လျှောက်လဲခြင်းထက်စာလျှင် ထိုသို့သော စီးပွားရေးသီအိုရီတစ်ခုသည် အဘယ်ကြောင့် ခိုင်မာမှုရှိကြောင်းနှင့် ယင်းကို အမှု၏အချက်အလက်များအလိုငှာ အသုံးပြုရမည်ဖြစ် ကြောင်း ရှင်းပြပေးရန်တောင်းဆိုခံရလျှင် ၎င်းတို့ကို ယုံကြည်စိတ်ချရပြီးဘက်လိုက်မှုကင်းသော သက် သေများအဖြစ် ပိုမို၍သိရှိသဘောပေါက်သွားနိုင်ခြေရှိပါသည်။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ရုံးတော်သို့ အမြင်သစ် ရှုထောင့်သစ်များကိုလည်း ယူဆောင်လာနိုင်ကြပါသည်။

၃.၂ တရားရုံးများအနေဖြင့် သက်သေခံချက်နှင့်သက်ဆိုင်သည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများအပေါ်မူတည်ပြီး သက်သေခံချက်အား ခွင့်ပြုပေးနိုင်ကြောင်း သို့မဟုတ် အရေးပါမှုနည်းပါးကြောင်း ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါသည်။ တရားရုံး၌တရားစွဲဆိုမှုများတွင် စီးပွားရေးဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်သူသက်သေများအပေါ် ကြပ်မတ်သည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား ရေးဆွဲပြီးစီးသည့်အတိုင်းအတာနှင့်ပတ်သက်၍ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်များအကြား ကွာဟမှုများရှိကြောင်း မှတ်သားထားရပါမည်။

၃.၃ ဩစတြေးလျနိုင်ငံတွင် သက်ဆိုင်သူများကတင်ပြသောကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်သည် အောက်ပါ တို့နှင့်ငြိစွန်းပါက ခွင့်ပြုပေးနိုင်ကြောင်း သို့မဟုတ် အရေးပါမှုနည်းပါးကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခံရမည်ဖြစ်သည် -

- (က) ကျွမ်းကျင်သူက သဘောထားအမြင်အဖြစ် တင်ပြသော အချက်အလက် သို့မဟုတ် ကိစ္စရပ်သည် ကျွမ်းကျင်သူ၏ကျွမ်းကျင်မှုနယ်ပယ်အပြင်ဘက် ရောက်ရှိနေသောအခါ၊
- (ခ) ကျွမ်းကျင်သူထံပေးအပ်ထားသောညွှန်ကြားချက်များအား ထုတ်ဖော်ဖွင့်ဟခြင်းမရှိသောအခါ၊
- (ဂ) သဘောထားအမြင်အားလွှမ်းမိုးနေသည့် ယူဆချက်များ သို့မဟုတ် အရေးကြီးသောအချက်များအား ထုတ်ဖော်ဖွင့်ဟခြင်းမရှိသောအခါ သို့မဟုတ် အခြားသောသက်သေခံချက်ဖြင့် ပြည့်စုံစေခြင်းမရှိသောအခါ၊
- (ဃ) လိုအပ်သည် သို့မဟုတ် သင့်လျော်သည်ဟု ကျွမ်းကျင်သူက ယုံကြည်ထားသော စုံစမ်းမေးမြန်းမှုများ အားလုံးကို ကျွမ်းကျင်သူအနေဖြင့် မပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သောအခါ၊
- (င) အကြောင်းပြချက်အား ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မဖော်ပြထားသောအခါ။

၃.၄ အချို့သောတရားစီရင်ပိုင်ခွင့်များတွင် ကျွမ်းကျင်သူများ၏ ယုံကြည်စိတ်ချရမှုအပေါ် အကဲဖြတ်ရန် အလို့ငှာ ၎င်းတို့အားမေးမြန်းရန်အတွက် တရားသူကြီးများအတွက် လက်တွေ့မေးခွန်းစာရင်းတစ်ခု ပြုစုခြင်းမှာ အသုံးဝင်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ အဆိုပါမေးခွန်းများအနေဖြင့် ယုံကြည်စိတ်ချရမှု၊ ဆီလျော်အပ်စပ်မှု၊ အမှုအတွင်း ရှေ့နောက်ညီညွတ်မှုစသည့်အချက်များအပေါ် အလေးပေးနိုင်သလို ပညာရှင်အချင်းချင်း ပြန်လည်သုံးသပ်ထုတ်ဝေမှုတစ်ရပ်အတွင်း ပညာရပ်ဆိုင်ရာ အဆင်ပြေသော တရားများပါဝင်ခြင်း ရှိ/မရှိတို့ အပေါ်တွင်လည်း အလေးပေးထားပါသည်။

၄။ အရည်အချင်းကောင်းစွာပြည့်မီသောကျွမ်းကျင်သူများ

၄.၁ ကျွမ်းကျင်သူတစ်ဦး၏ သဘောထားအမြင် သက်သေခံချက်သည် အကယ်၍ ၎င်း၏လေ့ကျင့်မှု၊ လေ့လာမှု သို့မဟုတ် အတွေ့အကြုံမှရရှိလာသော အထူးပြုနားလည်တတ်ကျွမ်းမှုအပေါ် လုံးလုံး လျားလျား သို့မဟုတ် ကြီးကြီးမားမားအခြေခံထားပါက တရားရုံးတစ်ရုံးအတွက် အကူအညီတစ်ခု ဖြစ်လာပါမည်။

၄.၂ သက်ဆိုင်သူများကတင်ပြသော ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်အပေါ်ထားရှိရမည့် အလေးပေးမှု အားအကဲဖြတ်ရာ၌ သို့မဟုတ် တရားရုံးကခန့်အပ်သောကျွမ်းကျင်သူတစ်ဦးအား ရွေးချယ်သော အခါ၌ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် အမှုအတွင်းပေါ်ပေါက်လာသော သက်ဆိုင်ရာမေးခွန်း သို့မဟုတ် ကောက်ချက်အပေါ်သဘောထားအမြင်ပေးစေရန် ကျွမ်းကျင်သူ၏အရည်အချင်းများအား စဉ်းစား သုံးသပ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် စီးပွားရေးပညာနယ်ပယ်မှပညာရှင်တစ်ဦးသည် ၎င်း မလေ့လာခဲ့ဖူးသည့် သို့မဟုတ် မလုပ်ကိုင်ခဲ့ဖူးသည့် လုပ်ငန်းကဏ္ဍတစ်ခု၏ လည်ပတ်မှုအပေါ် သဘောထားအမြင်ပေးရန် သင့်လျော်သည့်အရည်အချင်းနှင့် ပြည့်စုံနိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်ပါ။

၄.၃ အကယ်၍ အမှုနှင့်သက်ဆိုင်သူများကရွေးချယ်လိုက်သော ကျွမ်းကျင်သူသက်သေတစ်ဦး၏အရည် အချင်းများမှာ အားရစရာမကောင်းလှဘဲ သက်သေခံချက်အတွင်း ရှင်းလင်းစွာတင်ပြထားပါက သို့မဟုတ် ကျွမ်းကျင်သူ၏သဘောထားအမြင်များသည် အကယ်၍ ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျပုံမပေါ်ပါက သို့မ ဟုတ် ဘက်လိုက်ပုံပေါ်နေပါက ၎င်းအားယုံကြည်စိတ်ချနိုင်မှုသည် တရားသူကြီးတစ်ဦး လုပ် ဆောင်မည့် ထိခိုက်စေနိုင်မှုအကဲဖြတ်ချက်၏ အကြောင်းအရာတစ်ခုဖြစ်နိုင်ပါသည်။

၅။ ကျွမ်းကျင်သူအစီရင်ခံစာများ

၅.၁ ယှဉ်ပြိုင်မှုကိစ္စရပ်များအတွက် ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကျွမ်းကျင်သူအစီရင်ခံစာ များ ပုံစံဖြင့်တင်ပြပေးရန်မှာ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံး၌ လက်တွေ့လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်ဖြစ်နေပါသည်။ ယင်း အစီရင်ခံစာများပါ အကြောင်းအရာသည် တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်၏ သက်သေခံချက်ဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းစည်း ကမ်းများနှင့်အညီ ဥပမာအားဖြင့် တရားရုံး၌အပြန်အလှန်စစ်ဆေးခြင်းမှတစ်ဆင့် သို့မဟုတ် အခြား သက်ဆိုင်သူများထံမှ ကျွမ်းကျင်သူအစီရင်ခံစာများအားတင်ပြခြင်းမှတစ်ဆင့် အကဲဖြတ်စစ်ဆေးခံရ နိုင်သည်။

၅.၂ ကျွမ်းကျင်သူအစီရင်ခံစာများသည် အကယ်၍ အောက်ပါအတိုင်း ကိုက်ညီမှုရှိပါက တရားရုံးတော် အတွက် အကြီးမားဆုံးသောအကူအညီဖြစ်လာမည်ဖြစ်သည် -

- (က) အစပိုင်း၌ အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြမှုတစ်ခုအပါအဝင် ယူဆချက်တစ်ခုချင်းစီအတွက် အကြောင်းပြချက်များ ထည့်သွင်းထားခြင်းနှင့် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့်နေရာတိုင်း၌ ပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအသုံးအနှုန်းများအား ရှောင်ရှားထားခြင်းအပြင် ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြထားခြင်း၊
- (ခ) အစီအစဉ်တကျမရှိခြင်း သို့မဟုတ် ယေဘုယျဆန်သောသီအိုရီများပေးအပ်ခြင်းအစား ရှင်းရှင်းလင်းလင်း အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသော မေးခွန်းတစ်ခု သို့မဟုတ် ကောက်ချက်တစ်ခုအပေါ် သဘောထားအမြင်တစ်ခုဖော်ပြရန် အဓိကဖြစ်ခြင်း၊
- (ဂ) ပဋိပက္ခဆန်သော သို့မဟုတ် အငြင်းအခုံဆန်သောအရေးအသားမျိုးမဟုတ်ခြင်း။

၅.၃ အထူးသဖြင့် ကျွမ်းကျင်သူကို အမှုနှင့်သက်ဆိုင်သောတစ်ဖက်ကခန့်အပ်ထားသောဖြစ်ရပ်တွင် တရားရုံးအနေဖြင့်လည်း အစီရင်ခံစာ၌အောက်ပါတို့ ပါဝင်ခြင်း ရှိ/မရှိကို စဉ်းစားသုံးသပ်နိုင်သည် -

- (က) အစီရင်ခံစာပြုစုသောကျွမ်းကျင်သူ၏ အရည်အချင်းများ၊
- (ခ) ကျွမ်းကျင်သူအား ဖြေရှင်းပေးရန် တောင်းဆိုထားသည့် အချို့သော သက်ဆိုင်ရာမေးခွန်းများအပါအဝင် ကျွမ်းကျင်သူထံ ပေးအပ်ထားသည့်ညွှန်ကြားချက်များ၊
- (ဂ) သဘောထားအမြင်တစ်ခုချင်းစီအတွက်အခြေခံထားသည့် ယူဆချက်များ သို့မဟုတ် အရေးကြီးသောအချက်များ၊
- (ဃ) သဘောထားအမြင်တစ်ခုစီအတွက် အကြောင်းပြချက်များနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိသော သီအိုရီပိုင်းတစ်ခုခု သို့မဟုတ် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေရန် အသုံးပြုထားသောအခြားပစ္စည်းတစ်ခုခု၊
- (င) လုပ်ဆောင်ခဲ့သောလူပုဂ္ဂိုလ်၏ မည်သူမည်ဝါဖြစ်ကြောင်း စိစစ်ချက်နှင့် အရည်အချင်းများအပါအဝင် ကျွမ်းကျင်သူလက်ကိုင်ပြခဲ့သည့် စစ်ဆေးမှုများ ၊ စမ်းသပ်မှုများ သို့မဟုတ် အခြားသော စုံစမ်းမေးမြန်းမှုများ၊
- (စ) ကျွမ်းကျင်သူကလက်ခံပေးကာ အမှီပြုခဲ့သည့် အခြားသူတစ်ဦး၏ ဖော်ပြထားသည့် သဘောထား အမြင်တစ်ရပ်ရပ်နှင့်သက်ဆိုင်သောအချက်များ၊
- (ဆ) အကယ်၍ကိစ္စရပ်တစ်ခုခုအနေဖြင့် ကျွမ်းကျင်သူ၏ကျွမ်းကျင်မှုနယ်ပယ်အပြင်ဘက်သို့ ရောက်ရှိနေသောအခါ သို့မဟုတ် မပြည့်စုံသောအချက်အလက်များကြောင့် သဘောထားအမြင်တစ်ခုအား သို့မဟုတ် အခြားသော အကြောင်းအရင်းတစ်ခုခုကြောင့် ကောက်ချက်ချထားသော မဖော်ပြနိုင်ခဲ့လျှင် သင့်လျော်သည့်ဝန်ခံချက်၊

(ဇ) အစီရင်ခံစာအတွင်း ဖော်ပြထားသော သဘောထားအမြင်များနှင့်ပတ်သက်သည့် အခြားသင့်လျော်သောအရည်အချင်းတစ်ခုခု (ယင်းတို့မပါရှိပါက အစီရင်ခံစာအနေဖြင့် ပြည့်စုံမှု သို့မဟုတ် တိကျမှု မရှိနိုင်ပါ)။

၆။ ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်နှင့် အသိသက်သေများအား ဆီလျော်စွာအသုံးပြုခြင်း

၆.၁ ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်အားစီမံခန့်ခွဲမှုသည် ယှဉ်ပြိုင်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သောအမှုအခင်းအများစု၌ အလွန်ပင် အခြေခံကျပါသည်။ အထက်တွင်မှတ်သားခဲ့သည့်အတိုင်း ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက် အား စီမံခန့်ခွဲရန် တရားရုံးများအတွက်ရရှိနိုင်သော လုပ်ငန်းစဉ်ယန္တရားများနှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ကွာခြားပါသည်။

၆.၂ ဩစတြေးလျနိုင်ငံတွင် ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်အား လျင်မြန်အကျိုးရှိစွာအသုံးပြုနိုင်ရေး အတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေရန် တရားရုံးအနေဖြင့် အောက်ပါတို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး ဆောလျင်စွာ ဆုံးဖြတ်ပေးရန် ကြိုးပမ်းနိုင်သည် -

- (က) သက်ဆိုင်သူတစ်ဦးက အသုံးပြုရန် အဆိုပြုထားသည့် ကျွမ်းကျင်သူသက်သေများ အရေအတွက်၊
- (ခ) ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်မှုနယ်ပယ်များ၊
- (ဂ) ကျွမ်းကျင်သူတစ်ဦးချင်းစီက ဖြေရှင်းပေးမည်ဟု အဆိုပြုထားသောကိစ္စရပ်များ၊
- (ဃ) ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်အား မည်သို့ အကောင်းဆုံးစီမံခန့်ခွဲနိုင်မှု။

၆.၃ တစ်ခါတစ်ရံတွင် သက်ဆိုင်သောအချက်အလက်များနှင့် ယူဆချက်များအပြင် ကျွမ်းကျင်သူ သက်သေခံချက်နှင့်ကိုက်ညီစေရန်အတွက် အဆိုပြုသည့်မေးခွန်းများ သို့မဟုတ် ကိစ္စများအပေါ်ကြိုတင် သဘောတူညီစေရေးကြိုးပမ်းသွားရန်မှာ သက်ဆိုင်သူများအဖို့ လိုလားကြပါသည်။ တရားရုံးအနေ ဖြင့်လည်း ယင်းအတွက် အထောက်အကူပေးနိုင်ရန် အမိန့်ညွှန်ကြားချက်များ ထုတ်ပြန်ခြင်းအား စဉ်းစားနိုင်သည်။

၆.၄ ဖြစ်နိုင်ပါက ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်အားစီမံခန့်ခွဲရာ၌ တရားရုံး၏ စောစီးစွာပါဝင်ပတ်သက်ခြင်း သည် ကျွမ်းကျင်သူတစ်ဦးထံ ပေးအပ်ထားသည့် မည်သို့သော မေးခွန်း သို့မဟုတ် ယူဆချက်မျိုးမဆို ဘက်လိုက်မှုကင်းစွာ ပေးထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း သေချာစေသည်။ ယင်းကဲ့သို့ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ကျွမ်းကျင်သူသက်သေသည် သီးခြားဖြစ်သည်၊ ဆက်စပ်မှုမရှိသည့် သို့မဟုတ် အရေးမကြီးသည့် ကိစ္စရပ်များအား ဖြေရှင်းခြင်းမှ ကင်းလွတ်စေသည်။ ထို့ပြင် ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်သည် စီးပွားရေး

သီအိုရီကိုသာမက ယင်းသီအိုရီအား အမှု၏ အချို့သောအခြေအနေများ၌ မည်ကဲ့သို့ အသုံးပြုနိုင်ကြောင်းကိုလည်း တရားရုံးရှေ့မှောက်တွင် ရှင်းပြနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

၆.၅ ကောင်းမွန်သောအမှုကိစ္စစီမံခန့်ခွဲမှုသည် ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက် ပမာဏအတိုင်းအတာအား စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ ယင်းအားပြင်ဆင်ရာ၌ အချိန်ကုန်ကြမ်းဖြစ်စေခြင်းနှင့် ကုန်ကျစရိတ်တို့အပါအဝင် ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်များအသုံးပြုခြင်း၏ အခြားသောစိုးရိမ်ပူပန်စရာများစွာတို့ကိုလည်း ကျော်လွှားသွားနိုင်ပါသည်။

၆.၆ ပို၍ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဆိုပါက ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေနှင့်သက်ဆိုင်သော စစ်ဆေးစီရင်မှုတစ်ခု၌ ကျွမ်းကျင်သူများ ပါဝင်နေသောအခါ တရားရုံးသို့ အကူအညီပေးနိုင်မည့် အရေးပါသောအခြေခံစည်းမျဉ်းများစွာကို OECD မှ သတ်မှတ်ပေးထားခြင်းလည်းရှိပါသည်။ စီးပွားရေးဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်သူများအနေဖြင့် အချက်အလက်သက်သေများကိုသာ အမှီပြုဆန်းစစ်သုံးသပ်ခြင်းအစား အခြားသောသက်သေများမှ တစ်ဆင့် တင်သွင်းကာ အခိုင်အမာသက်သေပြပြီးဖြစ်သော အချက်အလက်များကို စီးပွားရေးပညာဖြင့် သို့မဟုတ် အီကိုနိုမက်ထရစ်ပညာဖြင့် ဆန်းစစ်သုံးသပ်ခြင်းတို့အပေါ် အလေးပေးသင့်ပါသည်။ ခေတ်မီစီးပွားရေးသီအိုရီများနှင့် နည်းစနစ်များအနေဖြင့် စီးပွားရေးနှင့်သက်ဆိုင်သောအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြည့်စုံကောင်းမွန်စွာ စမ်းသပ်စစ်ဆေးပြီးဖြစ်သင့်သည်။ ကျွမ်းကျင်သူများအား ၎င်းတို့ဆန်းစစ်သုံးသပ်နေသော အချက်အလက်များဖြင့်သာ ကျဉ်းမြောင်းစွာ ကန့်သတ်ထားခြင်းမျိုး မဖြစ်သင့်ပါ။ စီးပွားရေးဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်သူများသည် စက်မှုလုပ်ငန်းပိုင်းကျွမ်းကျင်သူများကဲ့သို့ ခေတ်ရှေ့ပြေးရန်မလိုအပ်ပါ။ သို့မဟုတ်ပါက စစ်ဆေးကြားနာစဉ်အတွင်း ၎င်းတို့၏ယုံကြည်စိတ်ချရမှုပိုင်းဆိုင်ရာအရေစွန့်ရမှုများအား သိသိသာသာထိခိုက်သွားမည်ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ကျွမ်းကျင်သူများထံတွင် အမှုကိစ္စတစ်ရပ်အတွက် ထိုးစစ်ဆင်သည့်အခန်းကဏ္ဍနှင့် ခုခံကာကွယ်သည့်အခန်းကဏ္ဍ (၂)မျိုးစလုံးရှိနေကြောင်း အမှတ်ရရန် အရေးကြီးပါသည်။

၇။ ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်ပုံစံများ

၇.၁ ဩစတြေးလျနိုင်ငံသည် တရားရုံးတွင် အပြန်အလှန်ရှင်းလင်းတင်ပြခွင့်ရှိသည့် ဥပဒေစနစ်တစ်ခုနှင့်အတူ အင်္ဂလိပ်ရိုးရာရေးထုံးတမ်း တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသောနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါစနစ်နှင့်အညီ ဩစတြေးလျတရားရုံးများရှေ့မှောက်သို့ရောက်ရှိလာသောအမှုများတွင် တရားစွဲဆိုမှုအတွင်း ပါဝင်သက်ဆိုင်သူတစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏အမှုအား ထောက်ခံပေးမည့် တစ်ဦးသို့မဟုတ် တစ်ဦးထက်ပိုသောကျွမ်းကျင်သူများထံမှ သက်သေများအား ခေါ်ဆိုမေးမြန်းရန် ကြိုးပမ်း

နိုင်ပါသည်။ အစဉ်အလာအားဖြင့် ထိုသို့သောသက်သေခံချက်သည် အပြန်အလှန် စစ်ဆေးမေးမြန်းစဉ်အတွင်း တစ်ဖက်မှ လိုက်ပါဆောင်ရွက်သော ရှေ့နေအဖွဲ့၏ချေပခြင်းကိုခံရတတ်ပါသည်။

၇.၂ အချို့သောကိစ္စရပ်များတွင် အဆိုပါ သမားရိုးကျနည်းလမ်းမှာ ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်အား တင်ပြရန်အတွက် အသင့်လျော်ဆုံးသောပုံစံဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ အချို့သောစနစ်များ၌ အချို့သော အမှုကိစ္စများအတွက် အသင့်လျော်ဆုံးဖြစ်နိုင်မည့် ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်နှင့်စပ်လျဉ်းသော အခြားနည်းလမ်းများလည်းရှိပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တရားမဥပဒေစီရင်ပိုင်ခွင့်များ၌ ကျွမ်းကျင်သူများအား အမှုနှင့်သက်ဆိုင်သူများက ပူးတွဲခန့်အပ်ရန် သို့မဟုတ် တရားရုံးကသာခန့်အပ်ရန်တို့မှာ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်ဖြစ်နေပါသည်။

၇.၃ မည်သည့်ဖြစ်ရပ်တွင်မဆို ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်နှင့်စပ်လျဉ်းသော အခြားနည်းလမ်းများကို တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းနှင့်ဆိုင်သော အမှုကိစ္စများအတွက် ပိုမိုနှစ်သက်နိုင်ပါသည်။ သြစတြေးလျနိုင်ငံတွင် တရားရုံးများ၌ အမှုအခင်းစီမံခန့်ခွဲမှုအတွက် များပြားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်များရှိသည့်အခါ ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်အားတင်ပြခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အခြားသောပုံစံများကိုလည်း စဉ်းစားနိုင်ကြပါသည်။

၇.၄ စဉ်းစားနိုင်သည့်အခြားသောပုံစံတစ်မျိုးမှာ သြစတြေးလျနိုင်ငံ၌ “hot tub” ဟု သိရှိကြသည့် ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်အားခေါ်ယူ၍ အပြန်အလှန်စစ်ဆေးမေးမြန်းခြင်းနှင့် ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက်အား တစ်ပြိုင်တည်းပေးအပ်စေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါနည်းလမ်းကို သြစတြေးလျနိုင်ငံအပြင် နယူးဇီလန်နိုင်ငံနှင့် တစ်ခါတစ်ရံ ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်းတို့တွင်လည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်အသုံးပြုကြပါသည်။ ယင်းနည်းလမ်းအရ ကျွမ်းကျင်သူများသည် မည်သည့်နေရာတွင် ၎င်းတို့သဘောတူသည်၊ မည်သည့်နေရာ၌ ၎င်းတို့ သဘောမတူဟု စီစဉ်တင်ပြထားသော ပူးတွဲအစီရင်ခံစာကို ပြင်ဆင်ကြရပါသည်။ အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်အား ကြီးကြပ်ပေးရန်အတွက် လွတ်လပ်သည့် ကြားဝင်ကူညီစေ့စပ်သူတစ်ဦးကိုလည်း ခန့်အပ်နိုင်ကြပါသည်။ ကြားနာရာ၌ သက်သေခံချက်များတင်သွင်းရန် ကျွမ်းကျင်သူများအား တစ်ချိန်တည်း တစ်ပြိုင်နက်တည်း ခေါ်ယူလိုက်ပါသည်။ အဆိုပါတစ်ပြိုင်နက်တည်း သက်သေခံချက်တင်သွင်းသော လုပ်ငန်းစဉ်အနေဖြင့် သက်ဆိုင်သူတစ်ဦးစီအတွက် ကျွမ်းကျင်သူသက်သေများအကြားသာမက ကျွမ်းကျင်သူ သက်သေတစ်ဦးချင်းစီ၊ သက်ဆိုင်သူများအတွက် ရှေ့နေများနှင့်တရားရုံးတော်တို့အကြား၌လည်း သင့်တင့်လျောက်ပတ်ကာ အစီအစဉ်တကျဖြစ်သော အပြန်အလှန်ဖလှယ်မှုများ ရှိစေရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ကြားနာမှုပြုသောအခါ ၎င်းတို့၏ သဘောထားအမြင်အကျဉ်းချုပ်အား တင်ပြပေးရန်နှင့် ၎င်းတို့အကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုအတွက် မည်သည်တို့မှာ အဓိကကျသောအချက်များဖြစ်သည်ကို ၎င်းတို့မြင်သည့်အတိုင်း၊ ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင်စကားလုံးများဖြင့် ရှင်းလင်းတင်ပြရန် ကျွမ်းကျင်သူသက်သေများ၌ အခွင့်အရေးရရှိနိုင်ကြမည်ဖြစ်ပါသည်။

၈။ ဆက်စပ်နေသောသတင်းအချက်အလက်ရင်းမြစ်များ

၈.၁ အောက်ပါသတင်းအချက်အလက် ရင်းမြစ်များသည် ဩစတြေးလျနိုင်ငံ ဖက်ဒရယ်တရားရုံး၌ ကျွမ်းကျင်သူသက်သေခံချက် အသုံးပြုမှုနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် နောက်ထပ်သတင်းအချက်အလက်များကို ပေးအပ်နိုင်ပါသည်။ ဤစာအုပ်သည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှတရားသူကြီးများအတွက် အထွေထွေကျမ်းကိုးတစ်ခုအဖြစ်လည်း အသုံးဝင်နိုင်ပါသည်။

- က။ Justice Middleton, [*Expert Economic Evidence*](#), 16 October 2007
- ခ။ OECD, [*Presenting Complex Economic Theories to Judges*](#), 2008
- ဂ။ OECD, [*Procedural Fairness: Competition Authorities, Courts and Recent Developments*](#), 2011
- ဃ။ Justice Rares, [*Using the "Hot Tub" – How concurrent expert evidence aids understanding issues*](#), 12 October 2013
- င။ Federal Court of Australia, [*Expert Evidence Practice Note \(GPN-EXPT\)*](#), 25 October 2016
- စ။ OECD, [*There solution of competition cases by specialised and generalist courts: Stocktaking of international experiences*](#), 2016
- ဆ။ Federal Court of Australia, [*Expert Evidence & Expert Witnesses Guide*](#)